

בין אדם לזולתו:

”ואהבת לרעך
כמוך” -
יחד שבטי ישראל

נספח 1 א - חבר אמתי

על חברות ורגישות לצרכי החבר

משימה קבוצתית

- בחרו תמונה אחת שמתארת עבורכם את המילה חבר אמתי.
- תנו כותרת לתמונה.

- פעילות במליאה:** איסוף רשימה של כל הכותרות שרשמו הקבוצות השונות, וכתבתן על לוח הכיתה.
- מהו המכנה המשותף בין התמונות, האם כל התמונות משקפות לדעתכם את המושג "חברות"?
  - מיהו לדעתכם חבר אמתי, כפי שמשקף מכלל הכותרות, ובכלל?

סיכום: חבר אמתי פועל לטובתו, דואג לי ואוהב אותי. חברים אמתיים עושים דברים ביחד.

בין אדם לזולתו: "ואהבת לרעך כמוך" - יחד שבטי ישראל

הצעות לפעילות כיתתית

רציונל:

אמר רבי עקיבא: "ואהבת לרעך כמוך, זה כלל גדול בתורה" אחד מערכי היסוד של עם ישראל הנו אהבת הרע. כאנשי חינוך עלינו לקדם ולעודד ביטויי רעות, ערבות, אכפתיות, נתינה ואהבת חינם ביננו לבין עצמנו, ביננו לבין קהילתנו וביננו לבין כל חלקי עם ישראל. בחירתם של נציגי הקהל בנושא זה, מהווה המשך ישיר לפעילותם בנושא "הקהל למען ציון" הראשון, בו בחרו לעסוק בנושא ישי" - יחד שבטי ישראל.

מטרות:

1. לברר עם המשתתפים את משמעותו של הציווי "ואהבת לרעך כמוך" ביחס לכל יחיד ויחיד בישראל.
2. לחדד את ההכרה בערכו הרוחני, החברתי והרגשי של ערך "ואהבת לרעך כמוך", לחדד את האחריות לעתיד החברה הישראלית ולנכונות לפעול למענה.
3. לחזק את תחושת האמפתיה והאכפתיות גם כלפי השונה מאתנו.
4. לעורר רעיונות מעשיים לעשייה למען "אהבת הרע" ולמען כלל שבטי ישראל.

נספחים:

- נספח 1 א - נספח 1 יא: אחד עשר דפי פעילות אישיים, קבוצתיים או למליאה, לבחירה על ידי המורים ונציגי הקהל הכיתתיים.
- נספח 2: "הריני מקבל עלי מצוות עשה של ואהבת לרעך", דף משימה קבוצתית.
- נספח 3: דף שיקוף כיתתי להעברה לרכז "הקהל למען ציון" בית ספרי.

מהלך הפעילות:

שלב א - מליאה: עידוד חשיבה בנושא "ואהבת לרעך כמוך" והצפת אתגרים לשיפור בעשייה בתחום המנחה יבחר אחד מדפי המידע או המקורות המופיעים בנספח 1, יחלק אותו למשתתפים ויקיים דיון או פעילות.

שלב ב - קבוצתית: "הריני מקבל עלי מצוות עשה של ואהבת לרעך" המנחה יחלק למשתתפים דף משוב "הריני מקבל עלי מצוות עשה של ואהבת לרעך" (נספח 2), ויבקש מן המשתתפים להשלים את הדף.

שלב ג - מליאה: גיבוש הצעות מעשיות לפעילות בתחום

- מובילי הקהל יאספו את הדפים ויכינו רשימת הצעות מעשיות לבחירה.
- הכתה תצביע ותבחר שלושה רעיונות לכלל בית הספר לקידום הקשר בין אדם לזולתו, וכן רעיון לעשייה כיתתית לאלתר (תיתכן חפיפה).

שלב ד - סיכום: מובילי הקהל יארגנו את המידע, יכינו דף שיקוף כיתתי (נספח 3), יציגו את הדף בפני הכיתה ויעבירו את הדף למליאת הקהל הבית ספרית.

¹ מומלץ להעביר את הפעילות בשיתוף עם מובילי "הקהל" הכיתתי.

נספח 1 ג - יסודי - דילמות

מה היית מציע לעשות? פתרון דילמות חברתיות

מחלקים את הכיתה ל-4 קבוצות. כל קבוצה כותבת את "תסריט הסיפור", מציגה אותו לכיתה ומציעה את האפשרות שהיא בחרה לפתרון הבעיה. אפשר להציג את הדילמות עם פתרון או ללא פתרון בהתאם לשיקול הדעת של המורה.

דילמה מספר 1: שי ויהודה רואים את חגי מחטט בתיק של דוד, לוקח משם חטיף ואוכל אותו. מה היית עושה? האם היית מדבר עם הילד שלקח? עם הילד שלקחו ממנו? האם היית משתף את המורה?

דילמה מספר 2: יונתן ואיתן חברים, יונתן לא מרשה לאיתן לשחק עם ילדים אחרים, ללכת אליהם הביתה ולשחק אתם. הוא טוען ש"אם הוא חבר אמתי אז הוא צריך להיות נאמן לחברות שלהם". איתן מרגיש "חנוק" בחברות אך מצד שני לא רוצה להפסיד אותה. כיצד הייתם מציעים לאיתן לנהוג?

דילמה מספר 3: מוטי, לביא ואסף חברים טובים. מוטי ולביא אוהבים להשתולל ביחד ומזמינים את אסף "לעשות אתם צחוקים היום בצהריים". אסף רוצה מאוד בחברות שלהם, אך חושש שייגרר לעשות דברים שהוא לא רוצה. מה הייתם מציעים לאסף לעשות?

דילמה מספר 4: החברים של נועם משחקים יחדיו כדורגל, ואינם אוהבים את ילדי הקבוצה השנייה אשר הם מתמודדים מולם. במהלך המשחק הם קוראים להם בשמות ושרים עליהם שירים. דן הוא שכן של נועם ומשתייך לקבוצה השנייה. דן רוצה להיות חבר של נועם, אך חושש מהתגובה של החברים לקבוצה. כיצד הייתם מציעים לדן לנהוג?

במליאת הכיתה:

המורה יציג את מוקדי הדילמות ושאל באיזה תחום הייתה הבעיה, כיצד התלמידים היו מגדירים אותה? אחת הנקודות שכדאי להעלות עם התלמידים היא שכולנו מתמודדים בחברות עם התמודדויות וקונפליקטים, ולכל בעיה, קיימים מספר פתרונות אפשריים.

נספח 1 ב - יסודי - סיפור חסידי

אהבת הרע - על כאבו של הזולת

המנחה יקריא את הסיפור הבא באוזני התלמידים, מומלץ לעצור באמצע כמפורט במסגרת.

רבי משה לייב מסאסוב אמר לחסידיו:
למדתי כיצד עלינו לאהוב את רענו (חברינו) משיחה בין שני כפריים, ששמעתי במקרה.

הראשון אמר: אמור לי, איבן חברי, האם אתה אוהבני?
השני אמר: אני אוהבך בכל לבי.

שאלה: האם תוכלו לשער מה תהייה ההוכחה של איבן לכך שהוא אוהב באמת את חברו?

הראשון אמר: התדע, מה מכאיב לי, חברי?
השני אמר: וכי איך אוכל לדעת מה מכאיב לך?

הראשון אמר: אם אינך יודע מה מכאיב לי, כיצד יכול אתה לומר שאתה אוהבני באמת?

הבינו, בני - המשיך הרבי מסאסוב ואמר - לאהוב, לאהוב באמת, פירושו לדעת מה מכאיב לזולתך.

שאלות לדיון ומחשבה:

1. מה לומד ר' משה לייב מהכפריים?
2. איך נוכל לדעת מה מכאיב לחברים שלנו? כשאנחנו יודעים מה מכאיב לחברינו, זה עוזר לנו לדעת איך להתנהג כלפיו!
3. איך תתנהגו כלפי חבר שלכם כשהוא עצוב או כלפי חבר בצרה?

נספח 1 ד - יסודי - פעילות בזוגות

דומים אבל שונים!

פעילות בזוגות:

המורה יחלק לכל ילד דף "נקודות שוות" ויבקש מהם למצוא בן זוג שמוכר להם פחות בכיתה ולהשלים אותו את המשימה.

נקודות שוות:

1. מאכל האהוב על שנינו: _____
2. ספר/תכנית טלוויזיה/סרט/משחק האהובים על שנינו: _____
3. ארץ מוצא משותפת של אחד ההורים, הסבים או קרובי משפחה: _____
4. מספרים משותפים (מידת נעליים/גובה/תאריכי לידה וכדומה): _____
5. תכונות אופי משותפות: _____
6. דמות אותה היינו רוצים לפגוש: _____
7. מקום ששנינו היינו רוצים לבקר בו: _____
8. משהו חדש אודות השותף למשימה שלא ידענו קודם: _____

פעילות במליאה:

1. מה היה קל יותר למצוא, ילדים דומים לי או שונים ממני?
2. האם יש דברים חדשים/מפתיעים שלמדתם?
3. מה אנחנו חשים כשאנחנו פוגשים אדם שנראה מאוד שונה מאתנו?
4. מה אנחנו חשים כשאנחנו פוגשים אדם שנראה דומה לנו?

מעשה ברבי שמעון בן אלעזר שבא ממגדל עדר מבית רבו, והיה רוכב על החמור, ומטייל על שפת הים.

ראה אדם אחד שהיה מכוער ביותר.
אמר לו: ריקה, כמה מכוער אתה? שמא כל בני עירך מכוערים כמותך.
אמר לו: מה אעשה? לך לאומן (לבורא עולם) שעשאני ואמור לו: "כמה מכוער כלי זה שעשית".

כיון שידע רבי שמעון שחטא, ירד מן החמור והיה משתטח לפניו (מתחנן לבקשת סליחה).
אמר לו: נעניתי לך.. מחול לי!!

אמר לו: איני מוחל לך, עד שתאמר לאומן שעשאני כמה מכוער כלי זה שעשית.
רץ אחריו (רבי שמעון) שלושה מילין.

יצאו אנשי העיר לקראתו.

אמרו לו: שלום עליך רבי.

אמר להם: למי אתם קוראים רבי?

אמרו: למי שמטייל אחרך.

אמר להם: אם רבי זה - אל ירבו כמותו בישראל!

אמרו לו: חס ושלום, מה עשה לך?

אמר להם: כך וכך עשה לי.

אמרו לו: אף על פי כן מחול לו.

אמר להם: הריני מוחל לו ובלבד שלא יהא רגיל לעשות כן..

אבות דרבי נתן פרק מא

שאלות לאחר הסיפור:

- מה לדעתכם גרם לרבי שמעון לומר את הדברים?
- האם קרה לכם פעם שהתבוננתם באדם שונה מכם? מה חשבתם? מה הרגשתם? כיצד לדעתכם הוא הרגיש? האם הייתם רוצים לומר לו משהו?
- האם פעם התבוננו בכם? כיצד אתם הרגשתם?

אנו נהנים מן הדמיון, אך יש להיזהר מלחשוב "ששונות היא משונות". שונה ממני אינו אומר בהכרח שהוא משונה ונלעג.

"הוא הִיא אומר: אל תְּהִי בָּז לְכָל אָדָם,
וְאֵל תְּהִי מְפָלִיג לְכָל דָּבָר.
שְׂאִין לָךְ אָדָם שְׂאִין לוֹ שְׂעָה,
אִין לָךְ דָּבָר שְׂאִין לוֹ מְקוֹם"

פרקי אבות, ד, ג

מהו לדעתכם המסר של משנה זו?

מה המשנה מוסיפה להתייחסות לאחר?

מהו בוז? מהי הפלגה?

מה משמעות אדם שאין לו שעה? האם יש לכם דוגמה לכך?

נספח 1 ו - על-יסודי - משימת צפייה

ואם נחזיק חזק ביחד ולא נעזוב

סרטון: המנחה יקרין למשתתפים את סרטו של האומן דניאל זמיר - מהות המצווה "ואהבת לרעך כמוך":

[הקישו ב-youtube](#): ואהבת לרעך כמוך דניאל זמיר

שאלות לדיון ומחשבה:

1. כיצד לדעתו של האומן דניאל זמיר "הופכים עור בהמה לקדוש"?
2. מה הכוח של אהבת ישראל בעולם?
3. מהי המשמעות של "ואהבת לרעך כמוך" בעיני דניאל זמיר? מה היא המשמעות בעיניכם?

המנחה יחלק למשתתפים את מילות השיר "התקווה" של דניאל זמיר, וישמיע באוזניהם את השיר:

מתוך השיר "התקווה" - מילים ולחן: דניאל זמיר

האם תצחק האם תבכה
האם תרד או תעלה
האם תלך האם תבוא
האם תרצה ותקווה
ואם נמשיך תמיד לנוע בכיוון הטוב
ואם נחזיק חזק ביחד ולא נעזוב

[הקישו ב-youtube](#): Daniel Zamir - Hatikva

שאלות לדיון ומחשבה:

1. מה הקשר בין מילות השיר למושג "ואהבת לרעך כמוך"?
2. מהם ערכי "ואהבת לרעך כמוך המובעים בשיר"?
3. איזו שורה מצאה חן בעיניך במיוחד?
4. לו נתבקשת להוסיף בית לשיר - מה היית כותב?

נספח 1 ה - יסודי - מציירים כרזה

מציירים "ואהבת לרעך כמוך"

לא-תקום ולא-תטור את-בני עמך, ואהבת לרעך כמוך, אני ה"
(ויקרא, פרק יט, פסוק יח)
"ואהבת לרעך כמוך-זה ככל גדול בתורה"
(ירושלמי, נדרים, עמוד ב)

איך זה היה נראה?

עבודה בקבוצות:

המורה יבקש מהתלמידים לעצב כרזה מנצחת למושג "ואהבת לרעך כמוך". על הכרזה לבטא את הרעיון שאכן זהו מושג מרכזי וכלל גדול בתורה. מומלץ לרכז את הכרזות על קיר תחת הכותרת: "ואהבת לרעך כמוך".

"אמר להם (רבן יוחנן בן זכאי לתלמידיו),
צאו וראו איזוהי דרך ישרה שיצדק בה האדם.
... רבי יהושע אומר, חבר טוב".

פרקי אבות פרק ב, משנה יג

דיון במליאה:

המורה יציג בפני התלמידים את המקור הנ"ל: המורה תבקש מן התלמידים להתבונן שוב בכרזות שיצרו ולבחון: האם ביטאו את ערכי החברות שסייעו להם להגיע ל"דרך ישרה"? האם קיים קשר בין היצירות שיצרו והעולם שביטאו, לבין דברי רבי יהושע? **לסיים:** מומלץ להשמיע את השיר "ואהבת לרעך כמוך" של מידד טסה, להציג בפני התלמידים את מילות השיר ולבקש מהם לסמן בשיר את החלק הקרוב אל לבם, החלק שמגדיר את המושג "חברות-ואהבת לרעך כמוך".

[הקישו ב-youtube](#): מידד טסה ואהבת לרעך כמוך.

לאהוב, לחבק את השני
להתייחס לכל אדם כאילו הוא אני
להושיט יד לעזור מכל הלב
ולתמוך ביום צרה בזמן כאב
להבין, כמוני כמוך ולהגיד
מה ששלי שלך ושליך שלך...

קישור לשיר המלא: <http://shironet.mako.co.il/artist?t=lyrics&lang=1&prfid=8123&wrkid=22448>

נספח 1 ז - על-יסודי - בית מדרש לומד

בירור משמעות המושג "ואהבת לרעך כמוך"

קראו את קטעי המקור שלהלן וחשבו על השאלות הבאות:

- עם אילו מבין הפירושים הנכס מזדהים?
- איזה מבין הפירושים הייתם רוצים לאמץ או לשאוף אליו?
- מה נראה לכם האתגר האמתי הקיים היום בקיום מצוות "ואהבת לרעך כמוך"?

מקור מספר 1:

רמב"ן, פסוק יז:

ד"ה לא תשנא את אחיך בלבבך... ואחרי כן יצווה שיאהב לו כמוהו. וטעם "ואהבת לרעך כמוך" - הפוכה, כי לא יקבל לב האדם שיאהב את חברו כאהבתו את נפשו, ועוד: שכבר בא ר' עקיבא ולימד "חייך קודמים לחיי חברך".

אלא, ציורה התורה שיאהב חברו בכל ענין, כאשר יאהב את נפשו, בכל הטוב; ויתכן בעבור שלא אמר "ואהבת את רעך כמוך" והשווה אותם במלת "לרעך", וכן (פסוק לד) "ואהבת לו כמוך" דבר שיהיה פירושו להשוות אהבת שניהם בדעתו, כי פעמים שיאהב את רעהו בדברים ידועים, להטיבו בעושר ולא בחכמה וכיוצא בזה; ואם יהיה אוהבו בכל, יחפוץ שיזכה רעהו האהוב לו בעושר וכבוד ונכסים ובדעת וחכמה ולא שישווה אליו, אבל יהיה חפץ בלבו לעולם שיהיה הוא יותר ממנו בכל טובה; ויצווה הכתוב שלא תהיה פחיתות הקנאה בזולת בלבו אבל יאהב ברבות הטובה לחברו, כאשר אדם עושה לנפשו, ולא יתן שיעורין באהבה, ועל כן אמר ביונתן, "כי אהבת נפשו אהבו", בעבור שהסיר מידת הקנאה מלבו ואמר "כי אתה תמלוך על ישראל".

שאלות לעיון:

על פי הרמב"ן: איזו מידה יש לעקור מהלב כשאוהבים את החבר? מה לדעתכם פירוש המושג "לתת שיעורין באהבה"?

מקור 2:

ספורנו, פסוק ט:

ד"ה ובקוצרכם... לעני ולגר...ומורה כלל גדול על אלה (על כל הקודמים) באמרו "ואהבת לרעך כמוך" - אהב בעד רעך מה שהיית אוהב בעדך, אם היית מגיע למקומו.

שאלה לעיון:

על פי הספורנו, איך האדם ידע שהגיע למידת "ואהבת לרעך כמוך"?

מקור מספר 3:

ר' נפתלי הרץ ויזל (בתוך "הבאור"):

אם כוונת הפסוק שיאהב כל אדם כאשר אוהב את עצמו, יפלא מאד, שיצונו על דבר שאינו בכח שום נפש, ואי אפשר שיאהב האדם את זולתו, וביותר איש נכרי לו, כאשר אוהב את עצמו, גם אין לצוות על אהבה ושנאה שאין האדם מושל עליהן, ועוד: אם כן צריך שיתאבל על צרה של זולתו, מעל צרת נפשו, וחיינו אינם חיים, שאין לך שעה שלא יראה ולא ישמע בצרת אחר... ואומר אני, שאין מילת "כמוך" בלשון הקודש כולל כוונה זו, אלא "כמוך" פירושו: הדומה לך, כמו (בראשית מד) "כי כמוך כפרעה" - דומה אתה במעלתך למעלת פרעה; (בראשית מא לט) "אין נבון וחכם כמוך" - שוה לך ודומה לך; וכן כולם. וכן כאן פירושו "ואהבת לרעך" שהוא כמוך - שוה לך ודומה לך, שנברא גם הוא בצלם אלוהים, והרי הוא אדם כמוך, וזה כולל לכל בני אדם, שכולם נבראים בצלם. על זה אמר ר' עקיבא (ספרא שם) "זה כלל גדול בתורה". ור' עקיבא עצמו שנה כלל זה: (אבות ג יד) "חביב אדם שנברא בצלם". ועוד: אם גם עכשיו מרשיע, נברא בדמות אלוהים בממשלה ובבחירה, ויוכל לבחור בטוב, ואם כן - סתם הכתוב ולא פירש קצב (=מלשון קצבה) אהבה זו. ובא הלל הזקן ופירש: "מה דעלך סני לחברך לא תעביד", שעל כל פנים לא תעשה לו דבר, שאם יעשנה לך תצטער; וזה אמת ברור שאסור לך לצער או לבזות שום אדם צדיק או רשע... ואילו היה פירוש "כמוך" שתאהבו כעצמך, מלבד שלא נצטרך לפירושו של הלל, כבר מעט וחלטין בדבריו כוונת המאמר.

ואולם המליצה בלשון הקודש על האוהב זולתו מאהבת עצמו היא "אוהבו כנפשו", כמו שנאמר באהבת דוד ויונתן (שמואל א יח א) "ויאהבו יונתן כנפשו" ואמר (שם כ יז) "כי אהבת נפשו אהבו". ומה פלא יש באהבת דוד ויונתן שאמר עליה דוד בקינתו: (שמואל ב א) "נפלאתה אהבתך לי" אם כל ישראל חייב לאהוב רעו כנפשו. אבל עיקר פירושו כמו שאמרנו, שמאמר "ואהבת לרעך" נאמר סתם ונמסר לחכמים בעלי הקבלה. גם בעל הטעמים העמיד הטפחא תחת "לרעך", שאילו חיבר בנגינה "לרעך כמוך" יתפרש: רעך שהוא כמוך בצדק, בחכמה וכיוצא. לכן חבר בנגינה "ואהבת לרעך" שיאהב את כולם, והפריד מלת "כמוך", מעתה פירושו: שהוא אדם כמוך.

שאלות לעיון:

1. מה משמעות הביטוי "כמוך" על פי בעל ה"באור"?
2. אילו הוכחות הוא מביא כדי לבסס את דבריו?

מקור מספר 4:

בובר (בהקדמתו לאוסף מאמרי הרמן כהן על "רעך", בגרמנית, ברלין 1935 שוקן):
ואהבת לרעך כמוך: תפנה אליו באהבה, כאל אח הזקוק לאהבה כמוני, כפי שאני זקוק לאהבה אלי. תפנה אליו באהבה, במעשי אהבה, אל רעך - אדם כמוך, כי יודע אתה נפש אדם ויודע אתה צמאון נפשו לאהבה, כי אדם אתה, וסובל אתה, גם אתה, סבלו של כל אדם.

שאלה:

מהי משמעות המצווה על פי בובר? מה היא הפרשנות שלו למושג "ואהבת לרעך כמוך"?

נספח 1 ח - על-יסודי - משימת צפייה

מה ששנוא עליך על תעשה לחברך

מעשה בְּנֹכְרִי אֶחָד שָׁבָא לִפְנֵי שְׁמַאי,

אמר לו: גִּירְנִי עַל-מִנְתְּ שִׁתְּלַמְדֵנִי כָּל-הַתּוֹרָה כּוֹלָה כְּשֶׁאֲנִי עוֹמֵד עַל הַגֶּל אַחַת. דְּחַפּוּ בְּאֶפְתַּת הַבַּיִת שֶׁבִּידוֹ.
בָּא לִפְנֵי הַלֵּל - גִּייר אותו.
אמר לו הַלֵּל: "מה ששנוא עליך - אל תעשה לחברך" - זו היא כל התורה כולה ואת שאר הדברים לך ולמד.

תלמוד בבלי, מסכת שבת דף לא עמוד א

דיון במליאה:

1. מדוע לדעתכם רצה הגוי להתגייר כשהוא עומד על רגל אחת? מהם המניעים האפשריים לבקשתו?
2. מהי אמת הבניין? מדוע שמאי דוחפו באמצעותה? מה משמעות תגובתו של שמאי?
3. מדוע לדעתכם הלל מסכים "לשתף פעולה עם הגוי"? מה משמעות המשפט שהלל אומר לגר?
4. אילו זה היה תלוי בכם, איזה משפט היה מבטא בעיניכם את "כל התורה כולה"? האם ניתן בכלל לחשוב על משפט המבטא את התורה כולה?

איסוף במליאה:

1. המושג "מה ששנוא עליך" הינו על דרך השלילה. מהו המושג ההופכי החיובי?
2. מדוע לדעתם, היה צורך לנסח את הערך על דרך השלילה?
3. האם דומה הדבר לעקרונות "סור מרע" ו"עשה טוב"?
4. האם דומה הדבר לעניין טומאה וקדושה?
5. מהו הערך המוסף של העשייה החיובית? ביטוי לכך ניתן למצוא בדברים הבאים:

"אנחנו לא קוברים מתנחל, אנחנו לא קוברים חייל, זו לא הלוויה של חלק אחד בעם. אנחנו זקוקים אחד לשני ביום הזה, לא לכעס אנחנו זקוקים, לא לפיצול נוסף. השנאה אינה יכולה להיות טהורה. ביום הזה, בלוויה הזו, אנחנו זקוקים לאהבה, אנחנו זקוקים למצוא מחדש את השבילים זה אל זה."
"הנקמה האמתית היא היכולת לגשר על הפערים בינינו. אם אנחנו רוצים לקדש את זכרו של גיל-עד, עלינו לבחור מה אנחנו רוצים, את האיבה, או את אהבה."
לקראת סיום דבריו, הפתיע השר לפיד ואמר: "ילדים לא כותבים צוואות, אז אנחנו צריכים לכתוב ביחד את הצוואה, אם ירשה לי הקהל אני אעשה זאת. אני רוצה לפתוח בדברי האר"י הקדוש, הריני מקבל עלי מצוות עשה של ואהבת לרעך כמוך, ואני אוהב כל אחד בישראל".

יאיר לפיד, "מפלגת יש עתיד", הספד על שלושת הנערים, ג' בתמוז, תשע"ד

מקור מספר 5:

ר' משה בן-מנחם (בתוך "הבאור", תוספת אחרי דברי רנה"ו הנ"ל):
כל דבריו (=דברי ר' נפתלי הרץ ויזל הנ"ל) דברי חן ושכל טוב, ואשרי כל השומע לתוכחתו, אבל אין פשטות הכתובים מורה עליהם.

ולדעתי שיעור הכתוב כך הוא: "לא תשנא..." הזהיר שלא לבד ישמר מעשות לרעהו כמעשה השונא להכותו, או לעשות לו רעה, כי אם אף בלבו לא ישנאהו, ומצאנו מידות ה' אף על מידות הנפש, כי גם הן מסורות לבחירה, וביד הנבון למשול עליהן בכח בינתו, כמו שציוה "לא תחמוד" (עין מה שכתב עליו הראב"ע בביאור הדיבור הזה). וכן ציוה על האהבה בכמה מקומות, כמו אהבת הגר (עין בפרקנו בפסוק לד). וציוה "ואהבת לרעך כמוך": בכל מידות ודרכי האהבה שאתה אוהב את עצמך, במידות ודרכים ההם תאהב את אחיך, ואין הכתוב מדבר בכמות האהבה, כי אם באיכותה.

וכדי להבין זה נקדים, שיש במדות הנפש איך וכמה, כגון האהבה: כי יתכן שיאהב האדם גם דבר שאין בו רוח חיים, ואולם אין איכות באהבה שוה; לא יאהב אדם את בהמתו כאשר יאהב את בנו, ולא את חפציו כאשר יאהב את אשתו, אף לא יאהב את כספו וזהבו כאשר יאהב את גפנו ותאנתו. ואף בדברים הדומים לענין איכות אהבה, יש הבדל בכמה, שהוא החוזק והחולשה. ויש שיאהב את בנו הקטן יותר מן הגדול, או יאהב סוסיו יותר מחמורו; ובכל מקום שאי אפשר להטיב לשני הדברים הנאהבים, יקדם הנאהב ביותר, וזהו היתרון בכמות ובמעלת האהבה.

מעתה, מצות ה', שנאהב את רענו בכל דרכי האהבה אשר בהם נאהב את עצמנו, שהיא האהבה היותר נשגבה באיכות, ובכל מקום שלא תתנגד אהבת זולתנו לאהבת עצמנו על צד הצדק, מחויבים אנו לעשות לזולתנו מה שהיינו עושים לטובתנו. ואולם כל זה לא ירחיק ההבדל בחוזק וחולשה, ואם כפי משפט הצדק לא נוכל להטיב לזולתנו מבלעדי שניק לעצמנו נזק בלתי ראוי, יתכן שתקדם אהבת עצמנו.

והכלל: התורה לא התכוונה כאן אל כמות האהבה כי אל איכותה, במקום שאין התנגדות בין שני הדברים הנאהבים, ואז תאהב לרעך בכל דרכי ההטבה שאתה מטיב לעצמך, לא לתועלת האוהב, כאשר יאהב האדם את חפציו וסגולותיו, כי אם לתועלת וטוב הנאהב, כאשר אתה אוהב את עצמך!

שאלה לעיון:

מה בין אהבה כמותית לאהבה איכותית? מה מוסיף מקור זה לפירוש המצווה "ואהבת לרעך כמוך"?

נספח 1 י - דף משימה

אהבת חינם

שיר:

המנחה ישמיע לכיתה את השיר "אהבת חינם" מומלץ לחלק למשתתפים את מילות השיר.

"אהבת חינם"

מילים: זאב נחמה

נבוא בשלום זאת הדרך היחידה
יגיע היום בו נדע שאפשר לחיות אחרת
בלי מלחמת דתות בלי גדרות ודגלים
בלי שנאות ישנות עם גיטרה צרודה
שתנגן ותנגן לנו עוד שיר אהבה

[הקישו בyoutube: אהבת חינם אתניקס](https://www.youtube.com/watch?v=...)

שאלות לדיון ומחשבה:

מה לדעתכם מונע מבני אדם לקיים ביניהם יחס אהבה שלום ורעות? האם יש משהו שמייחד את בני העם היהודי ביחס לעמים אחרים, בהקשר זה?

סרטון:

[קישור לסרטון: קירוב לבבות, לאהוב את כולם בלי הפרדה, אהבת חינם](https://www.youtube.com/watch?v=...)

מעורבות חברתית ואהבת חינם

1. עשרות אנשים הגיעו להשלים מניין באזכרה - בעקבות פוסט בפייסבוק: <http://tech.walla.co.il/item/2839308>
2. כלת יום ההולדת הוחרמה? גולשי הפייסבוק יגיעו לשמחה: <http://www.hidabroot.org/he/article/116990>
3. בזכות הפייסבוק אלפים הגיעו להלוויית החייל הבודד: <http://www.mynet.co.il/articles/0,7340,L-4687212,00.html>

נספח 1 ט - סיפור חסידי

יהודי הוא חלק אלוה ממעל

סיפור חסידי:

מסופר על רב שהיו נאספים אליו החסידים בעת המועדים לחיזוק והתעלות. ניגש אליו פעם אחד החסידים, ואמר:
אני רואה שהרבי מחבב מאד את החסידים. צר לי לומר, אך אינני בטוח שזה מוצדק. הנהגתם של החסידים כשהם מגיעים אל הרבי היא כמובן מעולה, והם מקפידים על כל דבר שצריך להקפיד עליו כראוי. אבל אני רואה אותם גם בחיי היום-יום, במסחר בשוק, בחיים האמתיים. בזמנים אלה, הם אינם באותה הנהגה שהרבי רגיל לראות. שמא חיבה זו שהרבי מראה להם, מסתמכת על רושם מוטעה, על ההנחה שהם טובים יותר ממה שהם באמת? הרבי הגיב בשאלה: במה אתה עוסק? ענה אותו היהודי: אני סוחר רכבים. התוכל להסביר לי את העיסוק שלך? כן בוודאי, ענה החסיד והראה לו את הדגמים האחרונים ברכבים שלו, פירט את החידושים הטכנולוגיים הקיימים בשוק ואת ההבדלים בין הדגמים השונים. לסיים, הוא הראה לרבי את הדגם האחרון ביותר, שבימים אלו מיובא לארץ. כשראה הרבי שהחסיד בשיא ההתלהבות של ההסבר, הוא אמר בצורה יבשה: "אינני רואה כאן שום דבר מיוחד". אה רבי, אמר החסיד בהתלהבות, צריך להיות "מבין במכוניות", רק מי ש"מבין" בכלי רכב, יכול לקלוט את היופי! אכן, אמר הרבי. צריך גם להיות "מבין" בנשמות של יהודים... יפה אמר הרבי. כדי לאהוב, צריך להיות "מבין". אך מה פירוש הדבר? צריך להכיר במעלתה של הנשמה. צריך 'לתפוס' שהנשמה של יהודי היא 'חלק אלוה ממעל', ולכן, כולנו אחים, ואב אחד לכולנו - הוא אבינו שבשמים.

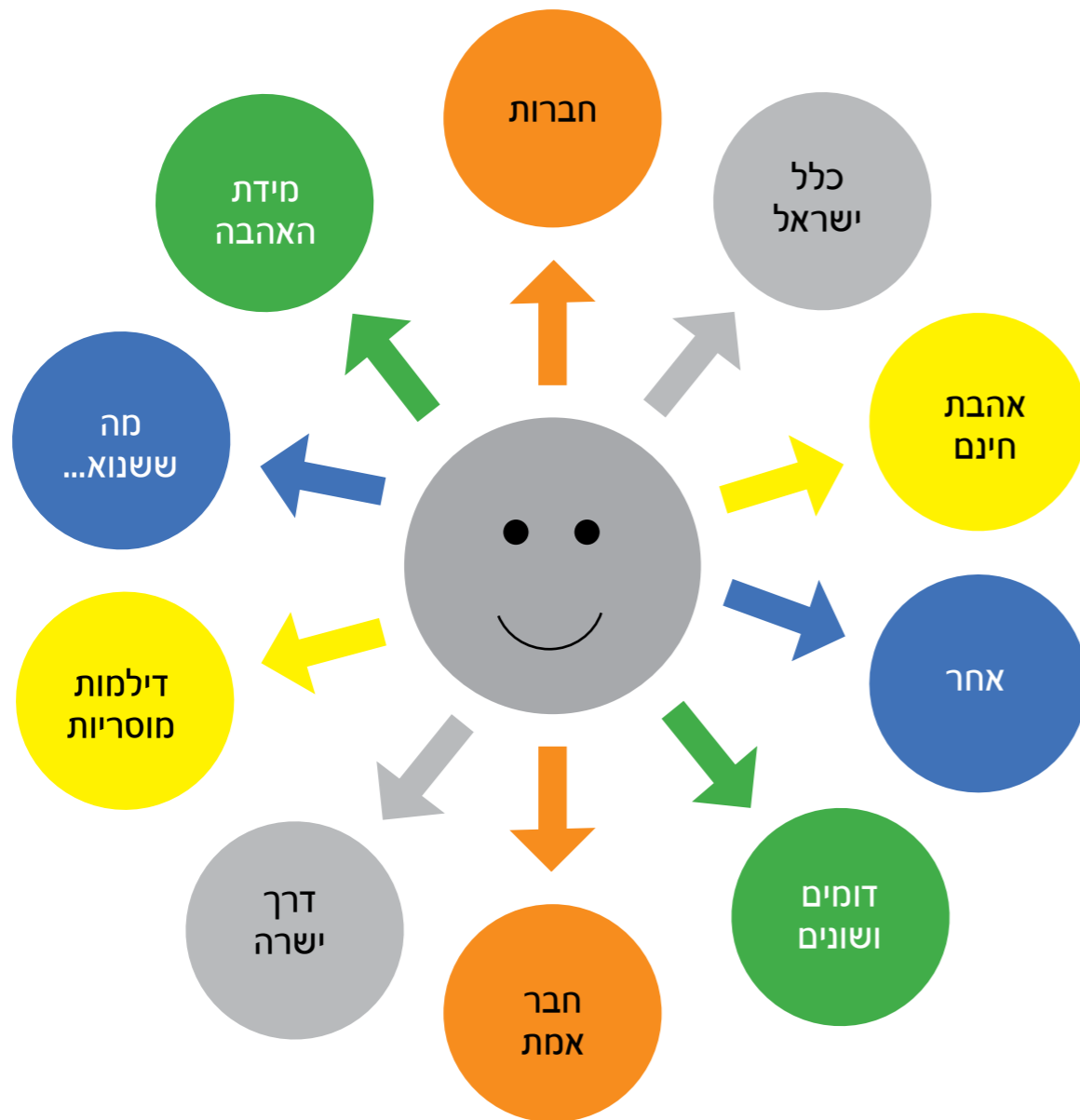
שאלות לדיון:

1. האם אתם מסוגלים לאהוב כל אדם מישראל?
  - מה מקשה עליכם לאהוב כל אדם מישראל?
  - כיצד ניתן לנסות להתגבר על הקושי?
2. האם קרה לכם שפגשתם אדם שהפתיע אתכם לטובה בהתנהגות שלו?
3. האם שיניתם דעתכם לטובה על חבר בעקבות היכרות מעמיקה יותר?

נספח 2 - הריני מקבל עלי מצוות עשה של ואהבת לרעך

פנים רבות למצוות "ואהבת לרעך כמוך":

חישבו!! על שלוש פעילויות אישיות, כיתתיות או בית ספריות שיש בכוחן לקיים מצוות "ואהבת לרעך כמוך" (לימוד/משחק/מבצע/אירוע/התנדבות/שיר/הופעה/טקס וכו')

_____

_____

_____

נספח 1 יא - דילמה מוסרית

ואהבת לרעך כמוך

עבודה בקבוצות:

לפניכם שני סיפורים. מה המשותף בשניהם ומהי הנקודה המפרידה ביניהם? השוו בין הדילמה המוסרית המובאת במשנה לבין הדילמה המוסרית העולה מתוך סיפורם של המטיילים בנפאל.

סיפור מספר 1:

"שניים שהיו מהלכין בדרך וביד אחד מהן קיתון (כלי לנשיאת נוזלים) של מים אם שותים שניהם מתים ואם שותה אחד מהן מגיע ליישוב. בן פטורא: מוטב שישתו שניהם וימותו ואל יראה אחד מהם במיתתו של חברו. רבי עקיבא: חיך קודמים לחיי חברך".

1. איזה עקרון עומד מאחורי תפיסתו של בן פטורא?
2. איזה עיקרון מניע את רבי עקיבא? האם זה משלים או סותר את דברין של רבי עקיבא - "ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה"?
3. איזה עמדה קרובה יותר ללבכם?
4. האם שמעתם על סיפור דומה שבו הוטלו שתי האפשרויות? במה בחרו האנשים?

סיפור מספר 2:

סיפורה של נווטת הקרב תמר אריאל אבי ההרוגה מנפאל: "איתן קיבל החלטה אמיצה לעזוב אותה".

אביה של תמר אריאל אמר במפגש עם איתן עידן - שנקלע לסופה עם בתו - כי המטיילים המשיכו אחרי שתמר הייתה כבר ללא רוח חיים. "התגלתי כאן אחוות חברים, ממש כמו אחוות לוחמים"

[לקישור לכתבה באתר הקישו: אבי ההרוגה מנפאל: "איתן קיבל החלטה אמיצה לעזוב אותה"](#)

נספח 3 - דף שיקוף כיתתי - בין אדם לזולתו

דף שיקוף כיתתי - להעברה לרכז "הקהל למען ציון" בית ספרי

נושא

הסוגיות העיקריות עליהן שוחחנו בכיתה

החלטות הכיתה למליאת הקהל של בית הספר הצעות ליוזמות מעשיות

החלטה (אחת) לביצוע במסגרת כיתתית מתווה לפעילות בכיתה

רעיונות מעניינים נוספים שכדאי וחשוב לזכור

מי אנחנו? כיתה, מחנה, נציגי הקהל שלנו

בין אדם לעמו:

יהדות התפוצות וקליטת עליה

